

A szegedi várostörténések kivételes helyzetben vannak, hiszen a helytörténeti kutatásaik során módjukban áll egy olyan forrást használni, amelyhez basonlóval egyetlen másik magyar város sem rendelkezik. Ezt a forrást az 1910-ben indult napilap, a Délmagyarország teljes szövegűen kereshető, digitalizált lapszámai jelentik.

Az archívum kialakítása bárom fél együttműködésének köszönhető: az SZTE Klebelsberg Könyvtár, a Somogyi-könyvtár és a Délmagyarország szerkesztősége fogott össze annak érdekében, hogy létrehozzák a több mint száz éves napilap online archívumát. A projekt pályázati források nélkül indult el, a két könyvtár meglévő erőforrásait felhasználva.

A kezdeményezés mindenképpen egyedülálló, mivel ez Magyarország első és máig egyetlen, ingyenesen hozzáférhető napilaparchívuma, amelyben jelenleg 60 év anyaga érhető el. Bátran kijelenthetjük, hogy a Délmagyarország a régió, illetve Szeged történetének olyan fontos adatállománya, amelynek digitalizálásával, kereshetővé tételével, illetve egyes kiemelt cikkek cím szerinti feldolgozásával olyan lehetőségek nyílnak meg az érdeklődő olvasók és kutatók előtt, amelyeket eddig elképzelni sem lehetett.

Az anyag terjedelme miatt az együttműködésre nagyon nagy szükség van, nem beszélve arról, hogy a feldolgozott állomány minél teljesebbé tétele érdekében is elkerülhetetlen az együttműködés. A hiányokat az Országgyűlési Könyvtár és az Országos Széchényi Könyvtár segítségével próbáljuk meg pótolni. Szoros együttműködés alakult ki a Délmagyarország jelenlegi kiadójával is, hiszen médiavállalat lévén nagyon sokat tudnak segíteni abban, hogy az elkészült adatbázis minél több érdeklődőhöz jusson el. Erre szolgálnak többek között a régi újságokat szemlélő, egy-egy témát részletesebben körüljáró népszerűsítő írások a Delmagyar.hu online felületén, hiszen a projekt célja alapvetően az lenne, hogy minél több ember lelje benne kedvét és használja saját gyarapodására a szolgáltatást.

A Délmagyarország helye a szegedi sajtótörténetben

Lengyel András a helyi sajtótörténet ismert kutatója több tanulmányában is foglalkozott a Délmagyarország történetével. Az alábbiakban a szegedi sajtó több mint 150 éves történetének vázlatos összefoglalása olvasható.

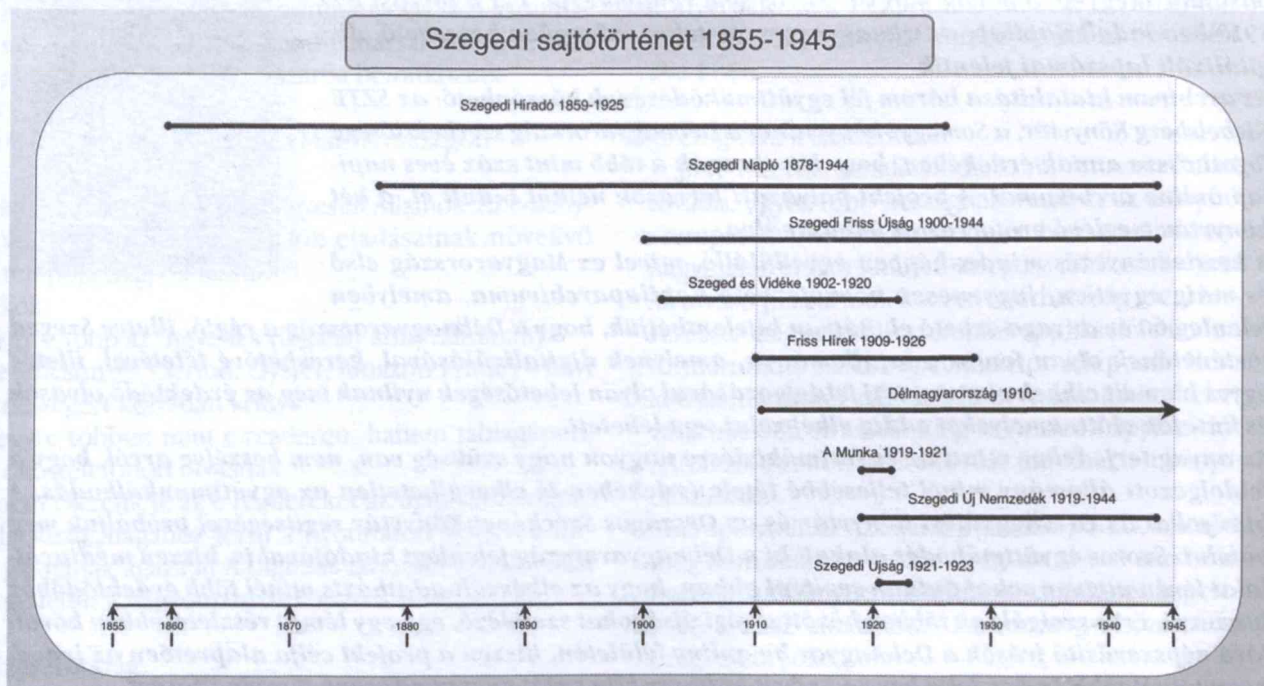
Szeged a középkor óta fontos gazdasági, kereskedelmi és kulturális központ, a Magyar Királyság egyik meghatározó városa, jelentős szellemi élettel bír, sajtótörténete kiemelkedően gazdag. Önálló városi lapja egészen a 19. század közepéig nem volt, az első „szegedi napilapok” az 1848-as események idején jelentek meg. Ezek a kiadványok a hírlapok és a röpiratok határán mozognak, kutatásukat nehezíti, hogy az első sorozatból, az Alföldi Csatak-ból nem maradt fenn egyetlen példány sem, noha viszonylag hosszú ideig működött, 1848 augusztusától decemberig. Megszűnte után helyét a Tiszavidéki Újság vette át, amely 1849. január és április között élt, majd májustól követte a Szegedi Hírlap egészen júliusig. 1849. július 14-én, amikor a magyar kormány Szegedre menekült, a Szegedi Hírlap vált a forradalom legfontosabb orgánumává. A lap periodicitása változott, kezdetben hetente kétszer, majd egyre gyakrabban, végül hetente hatszor jelent meg, emiatt a szakirodalom az első szegedi napilapként tekint a Szegedi Hírlapra. A szabadságharc leverése után a cenzúra szigora miatt

nem jelenhetett meg periodika, mert a császári udvar nem nézte jó szemmel egyetlen, hatalomtól független politikai sajtóorgánum meglétét sem. 1859-ben a diktatúra enyhülése idején indult újra a Szegedi Híradó, amely egészen 1926-ig, 67(!) évig létezett és sokáig a város első számú lapjának tekintették. A lapkiadás mint üzleti vállalkozás kockázatos befektetés. Ezt bizonyítja, hogy a Szegedi Híradó mellett számos rövid életű folyóiratot ismerünk, például: Szegedi Néplap, Szegedi Lapok, Szegedi Közlöny, stb. Paradox módon a város fejlődésének meghatározó eseménye egy katasztrófa, az 1879-es szegedi nagy árvíz. A Tisza levonulása után az országból és a külföldről érkező segélyek segítségével épült fel a modern Szeged, a város építészeti fejlődésével gazdasági és kulturális fontossága is nőtt. A polgári fejlődést az is bizonyítja, hogy a századfordulót követő években már több napilapot is olvashattak a városban. A Szegedi Híradó mellett 1878-ban elindult a Szegedi Napló, amelynek hatására kétpólusúvá vált a helyi nyomtatott média. A Szegedi Napló túlélte elődjét, sikeresen átvészelve a húszas évek válságát, egészen 1944-ig a város egyik meghatározó lapja maradt. Emellett három kisebb jelentőségű lap, a Szegedi Friss Újság (korabeli bulvárlap), a Szeged és Vidéke (a Nyugat szellemiségéhez hasonló lap, művészeti-kulturális igényességgel) és a Friss Hírek szolgálta ki a szegedi lakosság igényeit.

1910. május 10-én elindult a Délmagyarország, amely

mai szemmel nézve üzletileg kockázatos befektetésnek tűnhet, hiszen az akkor működő öt folyóirat mellett hatodikként jelent meg. A lap tulajdonosai már az induláskor nagyra törő terveket fogalmaztak meg, ugyanis a címmel azt akarták érzékeltetni, hogy az induló lap nem csak Szeged városának szól, hanem az egész dél-magyarországi régióknak. Noha a vállalkozásnak mind a személyi, mind a technikai feltételei adottak voltak, mégsem sikerült elérni a kitűzött gran-

diózus célt, a lap már az első évben súlyos pénzügyi válságba került. A kezdeti anyagi nehézségek ellenére a Délmagyarország betagozódott a szegedi sajtóba. Az első világháború utáni gazdasági és társadalmi válság nagymértékben átformálta a szegedi sajtópiacot. Megjelent két új, a korábbiakhoz képest tipikusan 20. századi sajtóorgánus: a szociáldemokraták lapja, A Munka, illetve az irredenta elveket képviselő Szegedi Új Nemzedék.

A két világháború közötti évek történései egy mozgalmas időszakot fednek le a város életében, ezekben az években a helyi események kihatottak az egész országra. Szeged a trianoni döntés értelmében határvárossá vált. A francia megszállás, a tanácsköztársasággal szemben megfogalmazott „szegedi gondolat”, az egyetem költözése, a kolozsvári egyetemről érkező hallgatók, az irredenta és antiszemita megnyilvánulások, valamint Klebelsberg Kuno és Szent-Györgyi Albert munkássága is rányomják bélyegüket erre az időszakra, mindez kiegészült a húszas évek gazdasági válságával. Elsőként 1920-ban a Szeged és Vidéke, majd 1925-ben a patinás Szegedi Híradó, 1926-ban pedig a Friss Hírek is csődbe ment. A Szegedi Napló egészen 1944-ig működött, de Trianon után fokozatosan elvesztette vezető szerepét. A Szegedi Új Nemzedékkel szemben a Délmagyarország vált a korabeli vidéki újságírás egyik legjelentősebb ellenzéki folyóiratává. 1938-ban a zsidótörvények miatt a Délmagyarország zsidó származású tulajdonosa, Pásztor József kénytelen volt eladni tulajdonát. Ezután a lap veszített ellenzékiességéből, 1939-ben a cím kiegészült a Keresztény Politikai Napilap alcímmel. 1944-ben, a szovjet csapatok bevonulása után a szegedi sajtótörténet egy újabb korszaka kezdődött el. A város kiürítése miatt szünetelt az időszaki sajtó kiadása, a Szegedi Napló, a Szegedi Friss Újság és a Szegedi Új Nemzedék soha nem indultak újra. A Délmagyarország kommunista befolyás alá került,

hamarosan az MKP, majd az MSZMP helyi kiadványa lett, 1990-ben privatizálták, ma a Lapcom Kft. tulajdona. A különlegessége abban áll, hogy már több mint 100 éve a város meghatározó lapja, noha többször is fenyegette a megszűnés veszélye. Ez az életkor még az országos hírlapok esetében is figyelemre méltó teljesítmény. Az eltelt idő alatt jelentősége folyamatosan változott, hol előtérbe került, hol visszaszorult, jelenleg Szeged városának piacvezető helyi kiadványa.¹

Az SZTE Klebelsberg Könyvtár digitális archívumai az elmúlt 15 évben

Az SZTE Klebelsberg Könyvtár jogelődje a JATE Központi Könyvtára, amely az országban az elsők között kezdett hozzá a számítástechnika könyvtári környezetben történő alkalmazásához. A JATE Kibernetikai Laboratóriumának közelsége, valamint a két intézmény munkatársainak a másik tudományterület felé tekintő kölcsönös érdeklődése adta az alapját az egységek ma is fennálló jó viszonyának. Az Egyetemi Könyvtárban már a 2000-es évek elején elindultak azok a kísérletek, amelyek a teljes szöveggel elérhető dokumentumok online szolgáltatását célozták meg. Az első próbálkozás a szegedi Széphalom című fo-

1 Lengyel András: „Közkatonái a tollnak...”: vázlatok Szeged sajtótörténetéhez, Szeged, Bába, 1999.

lyóirathoz kapcsolódik. A lap 1927-től 1944-ig működött, kezdetben Szegeden, majd 1941 után Kolozsváron jelent meg, országos terjesztésű, szépirodalmi és tudományos jellegű folyóirat volt. A szerzők között megtalálhatóak az egyetemhez (például Székfi Gyula vagy Trencsényi-Waldapfel Imre) és a város irodalmi életéhez kötődő személyek (például Juhász Gyula vagy Radnóti Miklós).

A Széphalom után következett a Földrajzi Közlemények, a Harmadkor, majd a Dolgozatok a Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Archaeologiai Intézetéből című kiadványok digitalizálása. Az ekkor szerzett tapasztalatok alapján 2011-ben indult el a Contenta-projekt, amely a Klebelsberg Könyvtár közreműködésével készülő repozitóriumok közös gyűjtőhelye. Jelenleg a Contenta adatbázisaiban szolgáltatjuk a helyben digitalizált anyagainkat, például az egyetem tudományos igényű folyóiratait, különféle egyetemtörténeti anyagokat és az eddig digitalizálásra került szakdolgozatokat is.²

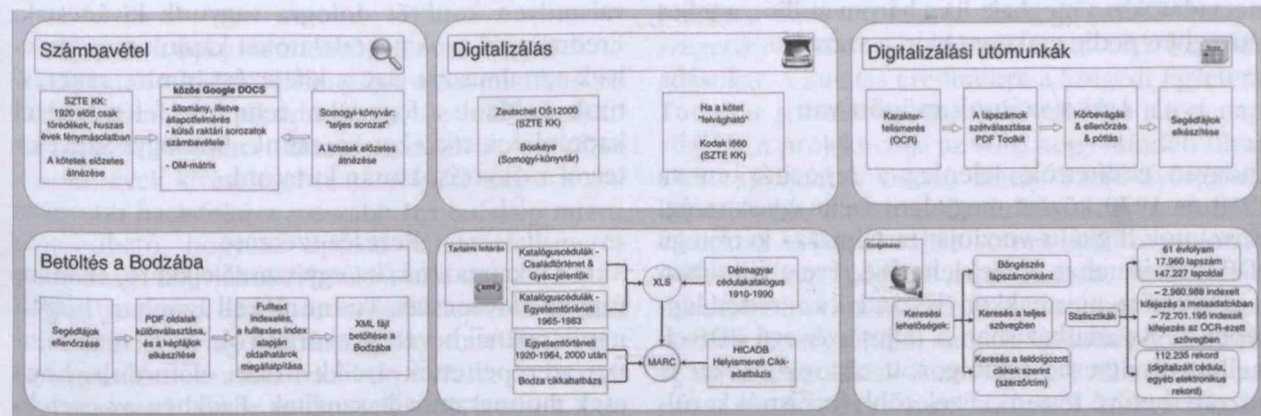
A DélmagyArchív projektről

Az egyes munkálatok pontos ismertetésétől eltekintünk, mert ennél fontosabbnak gondoljuk, hogy átfogó képet adjunk a projektről. Annál is inkább, mivel a Klebelsberg Könyvtár Youtube csatornáján (<http://www.youtube.com/sztebibl>) elérhető egy, a teljes munkafolyamatot részletesen bemutató videó,

2 Molnár Sándor: Folyóirat-digitalizálási projektek a Széphalomtól a DélmagyArchívig in Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2014. 11-12. sz. p. 448-452.

melynek címe Hogyan készült a DélmagyArchív? A projekt „főbejárata” az online Délmagyarország honlapján található (<http://delmagyar.hu/delmagyarchiv>). Természetesen az anyag része az imént tárgyalt Contenta repozitórium-rendszernek is, más adatbázisokkal akár közösen kereshetően (<http://contenta.bibl.u-szeged.hu>). Ugyanez a „bejárat” megtalálható a Somogyi-könyvtár megfelelő lapjain is (<http://www.sk-szeged.hu/adatbazisok>). A vállalkozásunkról megjelenő első, 2011-es híradás után egy hozzászóló viccesen csak annyit jegyzett meg, hogy „Hurrá, valakinek megvan a nyugdíjig az álommelója!” Akkor még nem tudtuk, milyen ütemben lehet majd haladni, ma már látjuk, valószínűleg nem lesz igaza a kommentelőnek. Nagyjából két év alatt elkészültünk a munka felével úgy, hogy közben sok egyéb digitalizálási és könyvtárosi feladatot is el kellett látnunk. Ez csak úgy sikerülhetett, hogy több helyről is nagy segítséget kaptunk.

A munka sikere egyrészt a két könyvtár együttműködésének köszönhető, a másik pótolhatatlan segítséget pedig saját könyvtárunk munkatársaitól kaptuk: az intézmény dolgozóinak legalább a fele valamilyen formában közreműködik a hatalmas feladatban. Felmerülhet a kérdés, miért van szükség ennyi ember munkájára egy napilap digitalizálásához (és egyáltalán hogyan fér ennyi könyvtáros a szkanner mellé?). A projekt jóval többről szól, mint újságoldalak szkenneléséről: mindenkinek akad testreszabott feladat, amellyel előbbre mozdítható a közös ügy.

A DélmagyArchív munkálatok folyamatábrája

A kezdetek és a mennyiség

A projektről megjelent első beharangozó tudósítás még 2011 áprilisi, míg a második, már a konkrét kezdetekről beszámoló híradás 2012 szeptemberi. A két cikk között eltelt időben zajlottak le a két könyvtár között azok az előkészítő lépések, amelyek mindenképpen szükségesek voltak ahhoz, hogy a későbbi munkálatok gördülékenyen menjenek. Oldalról-oldalra felmérésre került mindkét könyvtár

állománya, az esetleges duplum-példányok és azok lehetséges forrásai. Már a projekt kezdetén célként merült fel az eddig analóg formában létező, az újságban található egyes érdekesebb cikkeket feltáró, különféle cédulakatalógusok elektronikus formába hozása, ezért ezeknek a feldolgozását is meg kellett tervezni.

A tényleges és nagyléptékű digitalizálási munka az egyéb, folyamatban lévő munkáink lezárásának igénye miatt csak a második cikk megjelenése után, a

2012-es év vége felé indulhatott be, immár az előzetesen elvégzett tesztek, próbaszkennelések tapasztalatainak összegzésével.

Érdekes elgondolkozni azon is, mekkora mennyiségről van szó? Ha például egy évben minden nap megjelent volna a napilap, akkor a 105 évfolyam alatt elméletileg 38.325 szám látott volna napvilágot. Az eddigi tapasztalataink szerint átlagosan 300 körüli lapszám jött ki a nyomdából egy évben. Ez is több mint 30.000 digitalizált füzetet jelent a projekt végére. Ha egy számot 14 oldalasnak veszünk (ez picit túlzó, mivel még 1994-ben is „csak” 12-16 oldalas lapszámokat olvashatunk, 2003-ban már 24 oldalast találtunk, az 1920-as évekből viszont beérhetjük 4-6 oldalassal...), akkor 521.220 oldalt mutat a terjedelmi becslés. Ma már azt gondoljuk, a végső szám ennél kevesebb, kb. 300 ezer oldal körül alakul majd. Ha mindezt el akarjuk képzelni fizikailag: ez nagyjából 20 méternyi súlyos és hatalmas kötetet jelent a polcokon.¹

Az eddig szolgáltatott anyag a számok tükrében:

Évfolyam: 1910-1970 (61)

Lapszám: 17.960

Oldalszám: 147.227

Az archívumba bekerült, analitikusan már feltárt cikkek:

17.344 egyetemtörténet

19.189 helytörténet

24.580 egyéb katalóguscédula

51.122 tárgyszavas+személyneves

Összesen: 112.235 cikk

A duplum-szűrt kulcsszó-alakú kifejezések száma a metaadatokban meghaladja a három milliót, a teljes szövegben pedig csaknem eléri a százmilliót.

Ami a számok mögött van

Ahogy említettük, jelenleg a repozitórium az 1910 és 1970 között megjelent Délmagyarországlapszámok digitális verzióját tartalmazza kétrétegű PDF formátumban, ezzel lehetővé téve a fájlokban való keresést, ugyanakkor visszaadva az eredeti lapképet is. Az adatbázisban a teljes szövegű PDF-ek mellett részletesen feldolgozott cikkekordokat is hozzáférhetővé tettünk. Ezek több forrásból kerültek és kerülnek be a jövőben is a rendszerbe. Egy részük eddig katalóguscédulákon volt hozzáférhető (pl. a Somogyi-könyvtár helyismereti katalógusának Délmagyarországra vonatkozó cédulái), ezért ezeket előbb át kellett írni elektronikus formába. Más részük több, elektronikus létező adatbázis összefésülésével került be, ilyen források például az előző pontban említett egyetemtörténeti cikkadatbázis vagy a helytörténeti cikkadatbázis. Így a

több szempontú válogatás (helytörténet, egyetem-történet, személynevek, tárgyszavak) miatt duplumok is előfordulhatnak. Fontos kiemelni, hogy a rekordok bővítése, javítása folyamatosan zajlik, hiszen amikor minden betöltésre kerül, akkor összességében nagyjából 150 ezres rekordszámról beszélhetünk majd.

Böngészés lapszámok szerint

Az adatbázisban lehetőség van az időben egymást követő lapszámok böngészésére a nyomtatott számoknál megszokott módon. Ezt a módszert akkor érdemes választani, ha nem konkrétan keresünk valamit, hanem csak meg szeretnénk nézni például az 1912-es év lapszámait. Ezt a nézetet használhatjuk akkor is, amikor egy konkrét esemény előzményeit/magát az eseményt/az esemény következményeit szeretnénk vizsgálni. Például: kíváncsiak vagyunk az 1928-as év apróhirdetéseire; vagy arra, hogyan számolt be a Délmagyarország a második világháború kitöréséről; illetve a nagyapánk születésnapján megjelent számot szeretnénk megnézni.

Böngészés cikkek szerint

Ez a böngészési módszer alkalmas leginkább arra, hogy átfogó képet kapjunk arról, mi található az egyes évek lapszámaiban. Szintén ez a típusú böngészés a legmegfelelőbb arra, hogy érdekességekre akadjunk a feldolgozott rekordok között. Például: szeretnénk átfogó képet kapni arról, mi történt 1930-ban; szeretnénk valamilyen érdekességet/meghökkenőt/vicces dolgot találni a régmúltból.

Keresés címre

Ez az egyik legcélravezetőbb keresési megoldás, ha valamilyen konkrét dologra vagyunk kíváncsiak. Eredményül azokat a találatokat kapjuk meg, amelyek tartalmazzák azt a kifejezést, amire rákerestünk. Például: a fogadalmi templom felépítésével kapcsolatos cikkeket keresünk; Somogyi Szilveszterről szóló írások után kutatunk.

Keresés szerzőre

Akkor alkalmazzuk, ha egy szerző cikkére, cikkeire vagyunk kíváncsiak. Tudnunk kell azonban, hogy a napilapoknál bevett gyakorlat volt, hogy nem mindig szerepeltették a cikk íróját, előfordult, hogy csak monogramot használtak. Ezekben az esetekben természetesen az adatbázisban sem visszakereshetők a szerzőségi adatok. Például: Péter László által írt cikkeket szeretnénk kilistáztatni.

Keresés tárgyszóra

A címre való keresés mellett, ha konkrét témára keresünk, tárgyszót érdemes használni. Akkor vezet célra, ha a keresési kulcsszó valami miatt nem szerepel a címben, ugyanakkor a cikk mégis az adott témáról szól. Például: Szent-Györgyi kulcsszóra a címben keresve 345 találatot kapunk (ennyi cikk címében szerepel a kulcsszó), míg ugyanerre a kulcsszóra a tárgyszó mezőben csak 339 találatot kapunk (ennyi rekordhoz van felvéve a

¹ Nagy Gyula: Hírlapok digitalizálása és szolgáltatása a világban és Magyarországon: A Délmagyarország című napilap digitalizálása és szolgáltatása in Könyvtári Figyelő, 2014. 4. sz. p. 439-458.

Szent-Györgyi tárgyszó). A két találati lista láthatóan nem egyezik meg!

Keresés dátumra

Egy adott napon vagy egy adott évben megjelent cikkek kérhetőek le ezzel a funkcióval, hasonlóan a 'Böngészés' részben felvázolthoz. Természetesen az egyes keresési ismérvek kombinálhatóak egymással, így válik az lehetővé, hogy az 1923-as év Juhász Gyulával kapcsolatos cikkeit könnyen megtalálhassuk (róla szól, ő írta, a neve szerepel a címben). A megjelenés éve intervallumosan is kereshető (1936-1938). Például: Egy adott napon megjelent újságot szeretnénk kikeresni; az 1923-as év Juhász Gyulával kapcsolatos cikkeit keressük; olyan írásokat keresünk, amelyeknek szerepel a címében 'Móra' neve és 1920-1930 között jelentek meg.

Keresés a dokumentumok adatainak teljes szövegében

Nem összekeverendő a Keresés a dokumentumok teljes szövegében funkcióval! Ha a Keresés a dokumentumok adataiban van bekapcsolva és a lenyíló menüben választjuk ki a Teljes szöveg sort, akkor a dokumentumok adatainak a teljes szövegében fogunk keresni (szerző, cím, tárgyszó, megjelenési adatok, megjegyzések, stb.), és nem a digitalizált állományok teljes szövegében! Így válnak egyben kereshetővé a feldolgozott cikkek rekordok imént zárójelben felsorolt adatai. Például: így kapjuk a legteljesebb találati halmazt a Szent-Györgyi kulcsszóra is, 508 találattal, amely minden olyan rekordot tartalmaz, ahol ez a kulcsszó a feldolgozott rekordokban valahol előfordul.

Keresés a dokumentumok teljes szövegében

A szkennelt oldalak felismerésére automatikus karakterfelismerést alkalmaztunk, így előfordulhatnak rosszul felismert karaktersorozatok. Azonban a korai évek kivételével (ezeknél a felismerés alacsonyabb hatásfokú a rosszabb nyomdakép miatt) elmondható, hogy az optikai karakterfelismerés pontossága nagyjából eléri a 90-95%-ot.

Például: Szeged egyik városrészével, Felsővárossal kapcsolatos anyagokat keresünk. Amennyiben a dokumentumok adataiban való keresés is bekapcsolva marad, akkor ezek a találatok lesznek a találati lista elején, míg a teljes szövegű találatokkal folytatódik az eredménylista. A teljes szövegű keresés alapvető tulajdonságából fakadóan, ha valamilyen általános dologra keresünk, akkor nagyon sok találatot kapunk. Ezt bizonyos esetekben érdemes finomítani, de ha erre nincsen mód, akkor marad a találatok végignézése. Példánk esetében sem nagyon van mód a 'felsőváros' keresőszó módosítására, esetleg időbeli szűkítéssel tudunk próbálkozni. Egy másik példa: Szőkefalvi-Nagy Gyula matematikus professzorral kapcsolatos találatok érdekelnek bennünket. A többtagú keresőszót idézőjelben kell beírni a keresőmezőbe („Szőkefalvi-Nagy Gyula”), amennyiben azok a találatok érdekelnek bennün-

ket, amelyekben egymás után fordulnak elő a kifejezés vagy jelen esetben a név szavai. Ellenkező esetben megkapunk minden olyan találatot, ahol a kifejezés tagjai egy oldalon belül előfordulnak. Természetesen ez is hasznos lehet bizonyos esetekben, de példánknál az idézőjeles keresésre van szükségünk, mivel specifikus és direkt információt szeretnénk a fent nevezett személyről.

Helytörténeti kutatások a DélmagyArchív segítségével

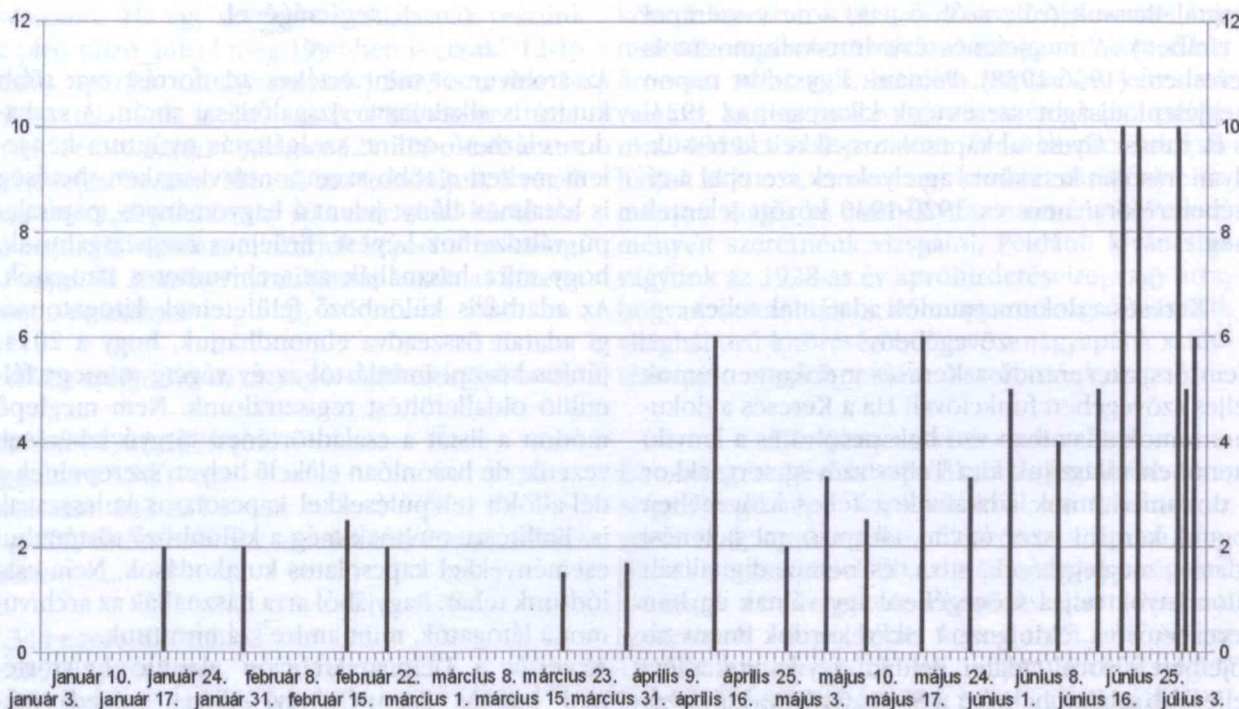
Az archívumot mint értékes adatforrást már több kutató is alkalmazta vizsgálódásai során. A szabadon elérhető online szolgáltatás nyújtotta kényelem mellett a több szempontú visszakereshetőség is hatalmas előnyt jelent a hagyományos, papíralapú változathoz képest. Érdemes megvizsgálnunk, hogy mire használják az archívumot a látogatók. Az adatbázis különböző felületeinek látogatottsági adatait összeadva elmondhatjuk, hogy a 2014. június közepi indulástól az év végéig mintegy félmillió oldalletöltést regisztráltunk. Nem meglepő módon a listát a családtörténeti tárgyú lekérések vezetik, de hasonlóan előkelő helyen szerepelnek a dél-alföldi településekkel kapcsolatos kulcsszavak is. Említésre méltóak még a különböző történelmi eseményekkel kapcsolatos kutakodások. Nem csatlódtunk tehát, nagyjából arra használják az archívumot a látogatók, mint amire számítottunk.

Az első, a DélmagyArchív alapuló helytörténeti kutatás Szent-Györgyi Albert szegedi működéséhez kötődik. Szent-Györgyi Albert a Délmagyarországban és a New York Timesban címmel dr. Hannus István egyetemi tanár és a Klebelsberg Könyvtár munkatársai gyűjtötték össze a szegedi Nobel-díjas tudósról szóló cikkeket, híradásokat. A kutatás eredménye a Szegedi Egyetemi Tudástár sorozat harmadik köteteként látott napvilágot. A projekt célja az volt, hogy minden olyan cikket gyűjtsünk össze, amely Szent-Györgyihez kapcsolódik, hiszen előfordulhat, hogy a korabeli cikkekből előkerül valami olyan apró momentum a Nobel-díjas tudóssal kapcsolatban, amely azóta feledésbe merült. A feltárás során közel 600 cikket sikerült összegyűjteni, melyek tematikájukat tekintve egyaránt szólnak Szent-Györgyi Albert tudományos, majd rektori munkásságáról, illetve magánéletéről, például sporttevékenységéről.

2015. január 7-én került átadásra a Somogyi-könyvtárban a DélmagyArchív II. üteme, mely az 1945 és 1970 közötti éveket fedi le. Az átadáskor hangzott el Az 500 pengőtől a 300 billió pengőig – a Délmagyarország és a milpengő című előadás, amelyben a DélmagyArchív történeti forrásként került bemutatásra. A milpengőt mint történelmi tény vagy korjelenséget a Szent-Györgyi gyűjtéssel ellentétben nem bizonyos szavak, nem karaktersorozatok alapján lehet tetten érni. Ha az egymás után következő lapszámokat vizsgáljuk, akkor az események olyan láncolatát fedezhetjük fel, mely csak a folyamat egészeként válik értelmezhetővé.

Az előadó az újság árának változását szemléltette volna eredetileg vonalgrafikonon, de a gyakori és többszörös árváltozás miatt az elkészült ábra nem tükrözte pontosan az árváltozás mértékét. Az exponenciális görbe miatt úgy tűnik, hogy az ár sokáig azonos szinten maradt, de mindez csak az ábrázolás torzulása miatt látszik igaznak. Végül egy oszlopdiaagram segítségével sikerült az újság áremelke-

désének mértékét és gyakoriságát ábrázolni, melyről leolvasható, hogy a korabeli hiperinfláció voltaképpen több, eltérő intenzitású ciklusra bontható. Ez azt bizonyítja, hogy a DélmagyArchívban tárolt adatok és tartalomelemző-statisztikai módszerek segítségével lehetőségünk van új eredmények felmutatására.

A Délmagyarország árváltozásának gyakorisága 1946 első felében

A számokon alapuló statisztikai adatok mellett további eredmények érhetőek el, ha a szöveges tartalom elemzésére helyezzük a hangsúlyt. A korabeli felhívások, hírek és hirdetések híven ábrázolják ezt a korszakot, az egyes cikkekben felfedezhetőek a korabeli élet apró finomságai is: hogyan kereskedtek az emberek abban a korban, mikor az infláció mértéke miatt a pénz, mint univerzális csereeszköz tulajdonképpen megszűnt. Olvashatunk riportokat a korabeli Mars téri piacról, illetve arról is, milyen stabilizációs megoldásokkal kísérleteztek a gazdaság különböző szereplői.

Érdekesként szeretnénk még kiemelni az 1920-as, 30-as évek fordulóján dr. Szabó László által írt cikksorozatokat. Ezekről már a szkennelés közben sejtettük, hogy értékes adatforrást jelentenek majd a kutatóknak, nem véletlenül figyeltünk rájuk külön. Három cikksorozat köthető a szerző nevéhez: Szeged halála és feltámadása, Régi szegedi családok és

Szabó László emlékiratai. Sejtésünk éppen a közelmúltban igazolódott be, amikor Amerikából kaptunk megkeresést egy családfakutatótól, aki a régi szegedi családokról szóló cikksorozat iránt érdeklődött. De várostörténeti szempontból hasonlóan értékesek lehetnek Ecsedi Csapó Mária Szeged a múlt tükrében folytatásos írásai.

Nem szeretnénk további példákat hozni, azonban bízunk abban, hogy a Szeged folyóirat hasábjain hamarosan cikkek sokasága fog megjelenni arról, hogy a helyi várostörténészek örömmel használták fel a DélmagyArchív által biztosított lehetőségeket kutatásaik során.

Nagy Gyula - Molnár Sándor